

1.01
Prejeto 30. 8. 2011

UDK 351.776:355.3(497.4Ljubljana)"1941/1945"

Tomaž Štaut*

Domobranska mrliška knjiga

IZVLEČEK

Avtor v članku analizira mrliško knjigo Slovenskega domobranstva, ki jo hrani Nadškofijski arhiv v Ljubljani, in s tem poseže na manj raziskano področje ugotavljanja domobranskih žrtev. Mrliška knjiga vsebuje podatke za 792 umrlih oseb v vojnem času, dodatni popis pogrešanih pa za 39 oseb, kar skupno predstavlja 74% trenutno ugotovljenih žrtev med domobranci v raziskavi Inštituta za novejšo zgodovino. Avtor najprej izgube predstavi po kronološkem vrstnem redu od leta 1943 do 1945, v nadaljevanju pa izgube analizira glede na pripadnost umrlih v posamezni vojaški enoti, pri tem pa zanimivejše podatke dodatno izpostavi. Na koncu se osredotoči na zgodovino udarnih bataljonov in podrobneje izpostavi njihove izgube.

Ključne besede: druga svetovna vojna, Slovenija, Slovensko domobranstvo, izgube Slovenskega domobranstva, mrliška knjiga

ABSTRACT

SLOVENE HOME GUARD DEATH REGISTER

In the article the author analyses the death register of the Slovenian Home Guard, kept in the Archdiocese Archives in Ljubljana, thus touching upon a poorly explored field of determining the casualties of the Home Guard (collaborators). The death register contains information about 792 casualties during the war, as well as an additional missing persons list of 39 people, altogether representing 74% of casualties among the Slovene Home Guard as currently determined by Institute of Contemporary History research. The author presents the losses chronologically, from 1943 to 1945, analysing them in view of the adherence of the casualties to individual units. Finally the author describes the operations of the Slovene Home Guard strike battalions, detailing their losses.

Key words: World War II, Slovenia, Slovene Home Guard, losses of the Slovenian Home Guard, death register

* Univ. dipl. politolog, Upravna enota Ljubljana, Tobačna ulica 5, SI-1000 Ljubljana; e-naslov: tomaz.staut@gmail.com

Druga svetovna vojna je med Slovenci terjala približno 95.000 žrtev, kar ob takratnem številu prebivalstva (okoli 1,5 milijon ljudi) predstavlja okrog 6,3-odstotni delež.¹ Ta prispevek se osredotoča na del teh žrtev, in sicer na umrle pripadnike Slovenskega domobranstva (dalje SD) v vojnem času. Do zdaj, predvsem pa v zadnjih dveh desetletjih, je nastalo že nekaj temeljnih del o tematiki domobranstva, različni avtorji so tudi objavljali članke v strokovni literaturi. Glede žrtev med domobranci se je večina avtorjev osredotočala na celotne žrtve vseh domobrancev, ki pa so bili večinoma pobiti po koncu vojne. Tematika umrlih domobrancev od ustanovitve SD septembra 1943 in do sklepnih bojov na Koroškem sredi maja 1945 pa je nekako ostala v senci povojnih pobojev in odkritij grobišč, pojavljale so se le različne ocene, koliko umrlih domobrancev naj bi bilo med samimi spopadi. Nova odkritja zaposlenih v Nadškofijskem arhivu v Ljubljani (dalje NŠAL) in predvsem raziskovalcev na Inštitutu za novejšo zgodovino (dalje INZ) pa nam omogočajo, da lahko tudi to tematiko v veliki meri zelo podrobno analiziramo. V NŠAL so namreč našli mrliško knjigo umrlih domobrancev, ki vsebuje zelo podrobne podatke za približno 800 domobrancev. Pričujoči članek prikazuje analizo te mrliške knjige glede na nekaj splošnih ugotovitev raziskovalcev na INZ, kjer poteka raziskava *Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju Republike Slovenije med drugo svetovno vojno in neposredno po njej*. Raziskava o žrtvah na INZ trenutno beleži v svoji bazi podatkov 2402 umrlih na protipartizanski strani v času vojnih dogodkov – brez množičnih pobojev in posameznih usmrtitev po koncu spopadov. Največjo skupino predstavljajo domobranci oziroma pripadniki SD, in sicer je le-teh bilo 1119. Sledijo pripadniki vaških straž oziroma MVAC s 752 žrtvami, nato slovenski četniki, ki so imeli 254 mrtvih. Nazadnje sledijo še pripadniki Slovenskega narodnega varnostnega zbora (dalje SNVZ), tj. primorskih domobrancev, s 187 mrtvimi in pripadniki gorenjskih domobrancev, ki so imeli 90 umrlih. Raziskava sicer še ni končana, tako da se število mrtvih lahko še nekoliko spremeni.²

Temeljni namen prispevka je kratka predstavitev domobranske mrliške knjige in razgrnitev skupnih podatkov o umrlih po kronološkem vrstnem redu, nato pa še po posameznih enotah, saj je za vsakega umrlega navedena tudi četa, ki ji je pripadal. S tem pa je mogoče ustvariti praktični pripomoček za nadaljnje preučevanje spopadov med partizanskimi in domobranskimi enotami.

Tehnična enota oziroma škatla o tematiki SD v NŠAL vsebuje več različnih popisov. Najpomembnejša je vsekakor mrliška knjiga z oznako Mrliška knjiga I, v kateri so zapisana imena umrlih domobrancev. V tehnični enoti se nahaja tudi zvezek brez oznake, kjer so umrli domobranci razvrščeni po abecednem vrstnem redu priimkov, število vpisanih oseb pa ni nič višje kot v Mrliški knjigi I. Po-

¹ Tadeja Tominšek Čehulić: *Žrtve druge svetovne vojne in povojnega nasilja (1941–1946)*. V: *Narodnoosvobodilni boj v slovenskem narodovem spominu: slovenski zbornik 2007*. Ljubljana 2007, str. 319–333.

² Tadeja Tominšek Čehulić, Mojca Šorn, Marta Rendla, Dunja Dobaja: *Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju Republike Slovenije med drugo svetovno vojno in neposredno po njej*. Podatkovna zbirka. Ljubljana [1997–].

membna je še Knjiga pogrešanih, ki vsebuje podatke za 39 pogrešanih na dan 30. 4. 1945, vpisani pa so po abecednem vrstnem redu priimkov. Poleg tega najdemo še nekaj drugih popisov, med drugim na primer za tiste, ki so bili pokopani na Orlovem vrhu v Ljubljani. Mrliška knjiga I vsebuje podatke, ki so razvrščeni v 12 kategorij po naslednjem vrstnem redu: zaporedna številka vpisa umrlega, datum smrti (leto, mesec in dan – hkrati pa tudi datum pokopa), prebivališče (vsebuje podatke za kraj rojstva in smrti), hišna številka (je vpisana že pri prebivališču), krstno/rodbinsko ime in stan umrlega (vsebuje tudi podatke o vojaški enoti, vojaškem činu in ožjem sorodniku: oče, mati, žena, ponekod tudi število otrok), veroizpoved, spol, starost (datum rojstva, ponekod je tudi dopisana dejanska starost ob smrti), vzrok smrti, previden (maziljenost), podpis vojaškega kurata, ki je pokojnika vpisal in kraj pokopa. Kategorije so različno izpolnjene, ponekod nekateri podatki tudi manjkajo. Za potrebe naše analize bomo sicer uporabili le datum in kraj smrti, vojaško enoto, vzrok smrti in ponekod vojaški čin.

Skupno je v mrliški knjigi vpisanih 795 umrlih domobrancev (za prav vse so znana tako imena kot priimki), od teh sta 2 pripadnika SNVZ in 1 domnevni pripadnik gorenjskega domobranstva.³ Skupno je torej na seznamu 792 pripadnikov SD. Če to primerjamo s trenutnimi podatki INZ, vidimo, da mrliška knjiga ne vsebuje podatkov za najmanj 327 pripadnikov oziroma pokriva 71% vseh žrtev. Če predpostavimo, da je vseh 39 pogrešanih iz Knjige pogrešanih dejansko padlo ali da so jih usmrtili partizani, potem manjkajo podatki še za 288 pripadnikov oziroma 26% vseh žrtev, ki pa jih trenutno vsebuje le podatkovna zbirka na INZ. Ta analiza zato ne bo popolna, saj bo zajemala izključno podatke iz Mrliške knjige I in Knjige pogrešanih, celotna slika se bo pokazala šele, ko bo končana raziskava o žrtvah na INZ.⁴ Zakaj v mrliški knjigi ni zapisanih še preostalih (najmanj) 288 umrlih domobrancev, ostaja odprto vprašanje, na katerega (najbrž) ne bomo nikoli dobili odgovora. Eden izmed razlogov je prav gotovo nekoliko pozno javljanje imen padlih s strani posameznih čet, še posebno če je prišlo do organizacijskih sprememb – na primer do združevanja ali ukinjanja čet.⁵

³ Nadškofijski arhiv Ljubljana (NŠAL), fond ŠAL/ŽA Slovensko domobranstvo (dalje fond ŠAL/ŽA), t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zaporednimi št. 280, 297 in 513.

⁴ Raziskavo bi bilo sicer možno že sedaj delno dopolniti s podatki npr. iz fonda Slovensko domobranstvo, ki ga hrani Arhiv Republike Slovenije (ARS, AS 1877), predvsem na podlagi dnevnih poročil Organizacijskemu štabu SD in poročil posameznih vojaških enot, vendar podatki v teh poročilih niso vedno zelo izčrpni, saj v poročilih skorajda ni imen in priimkov in tako ne vemo, ali prihaja do podvajanja podatkov v različnih poročilih, včasih manjkajo datum in kraj smrti, podatek o četi (predvsem v poročilih bataljonov), čin umrlega, poleg tega je izjemno malo poročil iz zadnjega meseca vojne itd. Nekaj podatkov lahko najdemo tudi v medvojnem časopisju in v sekundarnih virih. Dodaten problem predstavljajo mešani domobransko-nemški bataljoni, kjer so umirali tudi nemški policisti iz čet 14. SS policijskega polka in pozneje iz nadomestnih čet, ko je polk zapustil slovensko ozemlje. Žal je v domobranskih poročilih malokrat navedeno, koliko od skupno padlih je bilo nemških policistov.

⁵ O razvoju SD in organizaciji enot gl. Ivan Križnar: Slovensko domobranstvo v boju proti narodnoosvobodilnemu gibanju. V: Ljubljana v ilegali 4. Ljubljana 1970 (dalje Križnar, Slovensko domobranstvo), str. 236–292.

Mrliška knjiga je še posebej dragocena zato, ker poleg podatkov o padlih na bojišču vsebuje tudi podatke o umrlih, ki so jih sporočale vojne in splošne bolnice. V poročilih domobranskega fonda v ARS namreč zelo malokrat najdemo podatek, kdo je umrl v bolnici; nasprotno pa je v mrliški knjigi najbrž navedena velika večina vseh tistih ranjencev, ki so podlegli ranam, ali tistih domobrancev, ki so umrli zaradi različnih bolezni. Žal pa sta v primeru ranjencev zelo malokrat pripisana datum in kraj, ko in kjer so bili ranjeni.

V Mrliško knjigo I so umrle domobrance začeli vpisovati proti koncu leta 1943. To je razvidno iz prvih vpisov v mrliško knjigo. Zapis pod zaporedno številko (dalje zap. št.) 1 o padlem domobrancu nosi datum smrti osebe 25. 12. 1943, naslednji zapis pa 31. 12. 1943. Nato sledi 9 domobrancev, umrlih oktobra in novembra 1943, nakar sledi prvi zapis o umrlem v letu 1944, in sicer 8. januarja. S tem želimo opozoriti na dejstvo, da so določene enote zelo pozno pošiljale podatke o padlih ali pa jih je domobransko vodstvo zmoglo zbrati šele čez čas. Na primer zadnja domobranca, ki sta padla v Velikih Laščah 3. 12. 1943, sta navedena pod zap. št. 744 in 751, torej med padlimi, ki so jih javljali marca 1945. Še bolj drastičen je primer 32 padlih v Grahovem novembra 1943, saj je prvi zapis o padlem šele pod zap. št. 548, drugi pa sledijo različno med zap. št. 636 in zap. št. 695, torej med tekočimi izgubami domobrancev januarja in februarja 1945. Zadnji zapis pod zap. št. 795 pa se nanaša na padlega iz oktobra 1944, ki so ga pokopali 3. 10. 1944, prepoznala pa sta ga pripadnika 24. čete.

Kronološko gledano naj bi prvi domobranec (iz 4. čete III. bojne skupine) padel že 9. 9. 1943, kar pa je zagotovo napaka, ker SD takrat niti še ni bilo ustanovljeno, saj je Italija komaj kapitulirala.⁶ Prvi domobranec je tako umrl 23. 9. 1943 zaradi nesreče.⁷ Zadnji domobranec je po podatkih te mrliške knjige umrl 27. 4. 1945 v bolnici SS Lazaret v Ljubljani, tega dne so tudi pokopali enega pripadnika 39. čete na Orlovem vrhu, datum smrti pa ni naveden.⁸

Vzroke smrti je mogoče razdeliti na več kategorij: padli v boju, nesreče, letalski napadi, bolezni, drugo. Največjo predstavlja kategorija *padlih v boju* proti partizanom, kamor prištevamo tudi umrle za posledicami ran v bolnicah. Ta skupina zajema 686 oseb oziroma predstavlja 86,6% vseh smrtnih žrtev. Druga kategorija zajema razne *nesreče* – z orožjem ali razstrelivom, s prevoznimi sredstvi (vlak, avto, kolo), »prijateljski« ogenj (domobrancev ali Nemcev), padce, utopitve, nesreče z električnim tokom. V to kategorijo bi lahko prištevili 51 oseb, kar predstavlja 6,4% vseh žrtev, od teh jih je 12 umrlo v bolnicah. Tretja kategorija predstavlja 33 umrlih v *letalskih napadih* oziroma 4,2% vseh žrtev, od teh sta 2 umrli v bolnici, 2 pa sta umrli ob letalskem napadu na bolniški avto. Četrta kategorija zajema umrle zaradi raznovrstnih *bolezni* oziroma zdravstvenih razlogov: tetanus, pljučnica, tifus,

⁶ Pri vpisu v knjigo je najbrž prišlo do pomote – po vsej verjetnosti je bil v izvornem poročilu podatek o smrti zapisan z rimskimi številkami – zamenjevanje rimskih števil (npr. IX in XI) je večkrat opaziti tudi v vojaških poročilih (NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapis pod zap. št. 71).

⁷ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapis pod zap. št. 20.

⁸ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisa pod zap. št. 786 in 788.

tuberkuloza, prsna mrena, kap ipd. Takšnih oseb je bilo 16, kar predstavlja 2% vseh žrtev. Vsi razen enega so umrli v bolnicah. V zadnjo kategorijo *drugo* pa lahko uvrstimo 3 osebe, ki so storile samomor (1 v bolnici), 1 dezerterja, ki je bil ubit na begu, 1 ustreljenega po nalogu sodišča in 1 osebo, ki je bila ubita in vržena v Ljubljano. Ta skupina predstavlja 0,8% vseh žrtev.

Skupno je v bolnicah za posledicami ran, različnih nesreč in boleznih umrlo 149 domobrancev, kar predstavlja 18,8% vseh žrtev. Podatki kažejo, da je največ pripadnikov SD umrlo v bolnišnicah v Ljubljani (Vojna bolnica, Splošna bolnica, SS Lazaret, Leonišče), in sicer 103, sledi Novo mesto - Kandija, kjer jih je umrlo 35, v Brežicah 6, po 1 pripadnik pa v Celju, v Krškem, v Ribnici, v Stični (ambulanta) in v Trbovljah. 119 oseb je umrlo zaradi ran, ki so jih pridobili v bojih s partizani, 15 oseb je umrlo zaradi bolezenskih vzrokov, 12 za posledicami raznih nesreč, 2 zaradi ran letalskega napada, 1 oseba pa je v bolnici storila samomor.⁹

Kronološki pregled izgub

Leto 1943

Po podatkih mrliške knjige je leta 1943 skupaj umrlo 156 domobrancev, kar predstavlja 19,7% vseh žrtev. V knjigi pogrešanih pa je za leto 1943 navedenih 14 oseb. **Septembra** je z datumom smrti 23. 9. vpisan en umrl pripadnik t. i. Benedičičeve grupe Rupnikove skupine.¹⁰ **Oktobra** 1943 že sledi opazno povečanje, saj je umrlo 20 domobrancev, žrtve so imele predvsem 2., 3. in 4. četa (dalje č.) v okolici Brežic in Kostanjevice. Žrtve si sledijo takole: 5. okt (1 iz 4. č.), 7. okt (2 iz 2. č.), 8. okt (2 iz 2. č.), 11. okt (2 iz 3. č.), 12. okt (1 iz 1. bataljona (dalje btl.) in 1 iz 3. č.), 21. okt (1 iz 3. č.), 22. okt (3 iz 3. č.), 25. okt (1 iz 3. č.), 26. okt (1 iz 3. č.), 29. okt (1 iz 4. č.), 31. okt (2 iz 4. č., po 1 iz Benedičičeve grupe in 43. č.). Od skupno 20 žrtev jih je 18 umrlo zaradi bojev, 1 se je utopil v Krki, 1 pa je bil žrtev letalskega napada. 9 pripadnikov je umrlo v bolnišnicah.¹¹ **Novembra** je število žrtev še naraslo, saj je skupno umrlo 39 domobrancev, od teh 32 v Grahovem 24. novembra. Največ jih je pripadalo četi v Grahovem – t. i. Kremžarjevi četi (vsaj 19), pri preostalih pa je, razen za poveljnika cerkniške posadke, rubrika o pripadnosti enoti prazna, torej so pripadali eni ali drugi posadki. Poleg tega je 3. četa od spopada pri Bušnji vasi 6. novembra pogrešala 10 svojih pripadnikov. Žrtve si sledijo takole: 6. nov (1 iz 4. č.), 9. nov (1 iz 4. č.), 11. nov (po 1 iz 1. in 2. č.), 13. nov (1 iz 8. č.), 17. nov (1 iz 4. č.), 23. nov (1 iz Krem-

⁹ V vojni bolnišnici v Ljubljani sta umrla tudi 2 pripadnika SNVZ in 1 domnevni pripadnik gorenjskih domobrancev.

¹⁰ Pri pripadniku iz 4. čete III. bojne skupine, ki naj bi umrl 9. 9. 1943, gre skoraj zagotovo za pomoto pri datumu smrti in je po vsej verjetnosti mišljen datum 9. 11. 1943. – NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisa pod zap. št. 20 in 71.

¹¹ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 4, 6, 9–11, 13–19, 21, 22, 388, 389, 406, 488, 562, 701.

žarjeve čete), 24. nov (18 iz Kremžarjeve čete, 1 iz Cerkniške posadke in 12 brez navedbe enote), 26. nov (1 iz 8. č.). Zaradi bojev je umrlo 37 pripadnikov, 2 pa sta umrla zaradi nesreče z orožjem. V bolnišnici je umrl 1 pripadnik.¹² **Decembra** 1943 je SD doživelo višek svojih žrtev, saj je umrlo 96 domobrancev, še štirje pa so bili pogrešani. Največ padlih je bilo v Velikih Laščah, kjer je t. i. Capudrova četa utrpela 48 mrtvih (večinoma 3. decembra), 35 mrtvih pa sta imeli 3. in 7. četa v Kočevju teden dni pozneje, še 3 so pozneje umrli v bolnišnicah. V Kočevju so padli tudi 3 pripadniki 4. čete. Žrtve si sledijo takole: 3. dec (45 iz Capudrove čete, 1 iz pionirske čete; dalje pion. č.), 4. dec (1 iz Capudrove čete), 5. dec (2 iz Capudrove čete in 1 iz 4. posadnega voda), 7. dec (2 iz 7. č.), 8. dec (1 iz 6. č.), 9. dec (9 iz 7. č.), 10. dec (18 iz 3. č.), 11. dec (1 iz 71. č.), 12. dec (po 1 iz 2., 3. in 4. č.), 13. dec (1 iz 7. č.), 14. dec (1 iz 3. č.), 16. dec (po 1 iz 7. in 32. č.), 18. dec (1 iz 6. posadnega voda), 20. dec (1 iz 2. č.), 25. dec (1 iz 2. baterije), 31. dec (1 iz 18. č.), 4 brez točnega datuma smrti – le navedba, da so padli v Kočevju 1943 (2 iz 4. č., po 1 iz 3. č. in 7. č.). Pogrešani: 12. dec (3 iz 3. č., 1 iz 4. č.). 94 jih je umrlo zaradi bojev, 1 zaradi nesreče z orožjem, 1 pa je utonil. V bolnišnicah so umrli 4 pripadniki.¹³

V povprečju je leta 1943 umrlo 39 domobrancev na mesec, če upoštevamo še pogrešane, pa 42. Če septembra ne štejemo, saj se je SD tedaj šele dobro formiralo, potem znaša povprečje na mesec 51 umrlih domobrancev.

Leto 1944

Leta 1944 je skupaj umrlo 478 domobrancev, kar pomeni 60,4% vseh žrtev, še nadaljnjih 17 pa je bilo pogrešanih. **Januarja** je umrlo 18 oseb, od teh 14 zaradi bojev, 3 zaradi nesreče z orožjem in 1 zaradi bolezni. Morda nekoliko izstopata 1. in 25. četa, ki sta ta mesec imeli po 3 padle. Žrtve si sledijo takole: 8. jan (1 iz 1. č.), 9. jan (1 iz 62. č.), 12. jan (1 iz 24. č.), 13. jan (1 iz 5. č.), 15. jan (1 iz 1. č.), 16. jan (1 iz 45. č.), 17. jan (po 1 iz 5., 24. č. in 1. detaširanega voda 45. č.), 18. jan (1 iz 25. č.), 19. jan (2 iz 26. č.), 20. jan (2 iz 25. č.), 25. jan (1 iz 3. č.), 30. jan (1 iz 23. č.), 2 brez točnega datuma smrti (1 iz skupine Zaščita okraja Novo mesto (dalje Z.O.N.M.), 1 iz 1. č.). V bolnišnicah so umrli 3 pripadniki.¹⁴ **Februarja** je umrlo 21 domobrancev; največ žrtev je imela 26. č. v dveh ločenih napadih na

¹² NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 3, 5, 7, 8, 70, 71, 74, 548, 636, 637, 646, 652, 669–695; NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Knjiga pogrešanih, 10 vpisov za pogrešane v novembru 1943 (dalje Knjiga pogrešanih). Na zadnji strani Knjige pogrešanih je celo poročilo o dogodkih pri Bušnji vasi. Dokument ima oznako 5592 (z dne 22. 9. 1944), vsebuje pa izjavo edinega preživelega domobranca. Hkrati naj se ne bi v Metliko vrnilo tudi 6 Nemcev.

¹³ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 1, 2, 31–44, 47–50, 53–69, 72, 73, 75, 84, 85, 146, 147, 368, 370–374, 376, 380–382, 432, 435–437, 439, 440, 446, 470, 471, 483, 532–534, 537–539, 555–557, 576–582, 593–601, 634, 654–656, 712, 744, 751; Knjiga pogrešanih, 4 vpisi za pogrešane v decembru 1943.

¹⁴ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 12, 23–25, 28–30, 45, 46, 76, 77, 87, 97, 143, 365, 367, 405, 484.

Zdensko vas in sicer skupno 5 padlih. Žrtve si sledijo takole: 3. feb (1 iz 34. č.), 6. feb (1 iz 27. č.), 7. feb (3 iz 21. č.), 10. feb (po 1 iz 6. in 32. č.), 12. feb (2 iz 32. č.), 13. feb (1 iz 27. č.), 14. feb (po 1 iz 34. in 35. č.), 16. feb (2 iz 26. č. in 1 iz 24. č.), 18. feb (1 iz III. bojne skupine, četa ni navedena), 21. feb (1 iz 41. č.), 28. feb (3 iz 26. č.), 29. feb (1 iz 32. č.). 20 pripadnikov je umrlo zaradi bojev, 1 pa zaradi nesreče. 4 pripadniki so umrli v bolnišnicah.¹⁵ **Marca** je SD imelo 36 žrtev, od teh 28 zaradi bojev, kar 7 zaradi raznih nesreč, 1 pa je podlegel pljučnici. 9 jih je umrlo v različnih bolnišnicah. Po 3 domobranci so padli iz 4., 31., 32. in 37. čete. 26. 3. je v bolnici umrl pripadnik 28. čete, kar bi lahko šteli za prvo žrtev med pripadniki udarnih bataljonov. Žrtve si sledijo takole: 3. mar (1 iz 1. btl), 6. mar (po 1 iz 5., 28. in 44. č.), 8. mar (1 iz neznane čete), 9. mar (po 1 iz 6., 44. in 45. č.), 10. mar (po 1 iz 6. č. in Z.O.N.M.), 11. mar (po 2 iz 32. in 37. č., 1 iz 35. č.), 12. mar (po 1 iz 32. in 37. č.), 14. mar (1 iz 36. č.), 16. mar (3 iz 31. č.), 17. mar (3 iz 4. č.), 18. mar (1 iz 29. č.), 19. mar (1 iz 34. č.), 20. mar (po 1 iz 27. in 33. č.), 24. mar (2 iz 21. č.), 25. mar (1 iz 38. č.), 26. mar (1 iz 28. č.), 27. mar (1 iz 5. šol. č.), 29. mar (po 1 iz 63. č. in 7. posadnega voda), 30. mar (1 iz 11. č.).¹⁶ **Aprila** je umrlo 45 domobrancev, od teh 14 na Igu 22. in 23. aprila. Žrtve si sledijo takole: 1. apr (1 iz pion. č.), 3. apr (1 iz 33. č.), 4. apr (1 iz 28. č.), 5. apr (1 iz 25. č.), 6. apr (1 iz neznane čete), 8. apr (1 iz 19. č.), 11. apr (1 iz 39. č.), 13. apr (1 iz 26. č.), 14. apr (2 iz 40. č., po 1 iz 33. č. in del. odseka O.T.), 16. apr (1 iz 40. č.), 18. apr (1 iz 22. č.), 22. apr (7 iz 72. č., 4 iz 5. šol. č., po 1 iz 7. in 112. č.), 23. apr (2 iz 23. č., po 1 iz 6., 27., 29., 71., 112. in 5. šol. č.), 24. apr (po 1 iz 114. č. in pion. č.), 25. apr (1 iz 114. č.), 26. apr (1 iz 26. č., 1 iz neznane čete), 27. apr (1 iz 56. č., 1 iz neznane čete), 28. apr (1 iz 7. č.), 30. apr (2 iz 72. č.). 42 pripadnikov je umrlo zaradi bojev, 2 zaradi bolezni in 1 zaradi nesreče pri razstreljevanju mine. 13 pripadnikov je umrlo v bolnišnicah.¹⁷ Med padlimi sta bila 2 stotnika. **Maj** predstavlja drugi vrh pri domobrantskih žrtvah, saj je tega meseca umrlo 82 domobrancev. Največ žrtev je imela 56. (prejšnja 33. četa) in sicer v celotnem mesecu 21, največ v spopadu za Trebnje 17. maja. Istega dne je pri Grosuplju zaradi nesreče z minometom umrlo tudi 6 pripadnikov 3. voda železniške baterije (dalje vod žel. bat.). Nezanemarljive žrtve je tik po formiranju imel bataljon O (pozneje poznan kot IV. oziroma »Meničaninov« bataljon), saj je padlo 11 njegovih mož in sicer predvsem v bojih okrog Mirne Peči. Tik ob koncu meseca je v Tržišču padlo 9 pripadnikov 35. čete. Žrtve si sledijo takole: 1. maj (1 iz 24. č.), 2. maj (1 iz 33. č.), 3. maj (po 1 iz 33., 45. in 52. č.), 4. maj (2 iz 32. č., po 1 iz 72. č. in pion. voda),

¹⁵ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 26, 27, 51, 52, 78–83, 86, 90, 91, 119–123, 481, 518, 698.

¹⁶ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 88, 89, 92–96, 98–102, 104–106, 110–118, 135, 140, 144, 174, 217–222, 431, 571.

¹⁷ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 103, 107–109, 124–131, 136–139, 141, 142, 145, 149–156, 158, 163, 164, 166, 168, 170, 178, 180–185, 223, 233, 278, 375. Pri padlem iz neznane čete 26. apr je v opombi dopisano, da je bil pomočnik poveljnika podčastniških tečajev. Šlo je za stotnika Cerkvénika, ki pa je takrat pravzaprav že bil poveljnik 1. težke čete I. btl.

5. maj (po 1 iz 52. č. in 1. težke čete; dalje tč), 6. maj (1 iz 52. č.), 8. maj (po 1 iz 24., 31. in pion. č.), 9. maj (1 iz 33. č.), 10. maj (1 iz 35. č.), 15. maj (1 iz 40. č.), 16. maj (2 iz 56. oz. 33. č.),¹⁸ 17. maj (11 iz 56. oz. 33. č, 6 iz 3. voda žel. bat., po 1 iz 38. in 55. č.), 18. maj (4 iz 56. č., po 1 iz 31., 51. in 55. č.), 19. maj (po 3 iz 31. in 38. č., po 1 iz 40., 55., 56. č. in 2. posadnega voda), 20. maj (po 1 iz 31., 40. in 55. č.), 21. maj (po 1 iz 31., 63. č. in 2. posadnega voda), 23. maj (1 iz 20. č.), 24. maj (2 iz 45. č., 1 iz 1. voda žel. bat, 1 iz neznane čete), 26. maj (1 iz 2. voda žel. bat.), 27. maj (1 iz 24. č.), 29. maj (1 iz 2. č.), 30. maj (9 iz 35. č., po 1 iz 6. in 31. č.), 31. maj (1 iz 115. č.). 69 pripadnikov je umrlo zaradi bojov, 9 zaradi raznih nesreč, 2 zaradi bolezni, 1 (iz 38. čete) je bil ubit kot dezertar, 1 pa je storil samomor. V bolnišnicah je umrlo 13 pripadnikov.¹⁹ **Junija** je umrlo 53 domobrancev, 1 pa je bil pogrešan. Opazno je, da je bilo med padlimi vse več pripadnikov bataljonov. Bataljon M je imel v 3 dneh ob koncu junija 12 mrtvih, največ v Kriški vasi 21. 6. Iz čet bataljona O je padlo 10 pripadnikov. Žrtve si sledijo takole: 1. jun (1 iz 32. č.), 2. jun (1 iz 11. č.), 3. jun (po 1 iz 29. in 55. č.), 5. jun (1 iz 38. č.), 6. jun (po 1 iz 56. in 112. č.), 8. jun (3 iz 21. č.), 9. jun (1 iz 4. č.), 10. jun (2 iz 47. č., 1 iz 6. č.), 11. jun (po 1 iz 32. in 71. č., 1 iz neznane čete), 15. jun (2 iz pion. č.), 16. jun (2 iz 32. č, po 1 iz 55. in 62. č.), 17. jun (1 iz 21. č.), 18. jun (1 iz 32. č.), 19. jun (2 iz 114. č.), 20. jun (po 1 iz 7. in 34. č.), 21. jun (8 iz 63. č., 1 iz 24. č.), 22. jun (po 1 iz 32. in 63. č.), 23. jun (2 iz 7. č., po 1 iz 29. in 32. č.), 24. jun (po 2 iz 24. č. in 2. težko-strojničnega voda (dalje TS vod), po 1 iz 33., 42. in 47. č.), 28. jun (1 iz 32. č.). 1 brez točnega datuma smrti in navedene čete, 1 iz pion. č. pogrešan z dne 15. jun. 49 pripadnikov je umrlo zaradi bojov, 3 zaradi nesreč, 1 iz neznane čete pa je bil ustreljen in odvržen v Ljubljano. 8 pripadnikov je umrlo v bolnišnicah.²⁰ **Julija** je umrlo 31 domobrancev, od teh kar 15 v različnih bolnicah. Žrtve si sledijo takole: 2. jul (2 iz 22. č., po 1 iz 24., 28. č. in btl M), 7. jul (2 iz 34. č.), 8. jul (po 1 iz 1. tč. in 28. č.), 13. jul (1 iz 54. č.), 14. jul (1 iz 56. č.), 15. jul (po 1 iz 37. in 72. č.), 16. jul (po 1 iz 51. in 71. č.), 17. jul (po 1 iz 24. in 39. č.), 23. jul (po 1 iz 42. in 51. č.), 25. jul (po 1 iz 23. in 32. č.), 27. jul (po 1 iz 28. in 54. č.), 28. jul (2 iz 31. č. in 1 iz 55. č.), 29. jul (2 iz 31. č. in 1 iz 54. č.), 30. jul (1 iz 56. č.), 31. jul (1 iz 54. č.). Poleg tega sta v bolnišnici v Ljubljani 18. in 26. julija umrla 2 pripadnika SNVZ. 27 pripadnikov je umrlo zaradi bojov, 2 zaradi nesreče z orožjem, 1 je podlegel tifusu, 1 pa je storil sa-

¹⁸ Dejansko je v mrliški knjigi za 16. maj pri 1 osebi napisana 33. četa, pri drugi pa »33. oziroma 56. četa«. Slednji zapis najdemo tudi pri 8 padlih naslednji dan. V tistem času je zaradi izgube žigov namreč prišlo do preštevilčenja 33. čete v 56. četo. – ARS, AS 1877, t. e. 3 (stara št. 18), mapa 1, a. e. 27, dok. št. 10333.

¹⁹ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 132–134, 148, 157, 160, 165, 169, 175–177, 186–216, 224–229, 231, 232, 253, 261–270, 273, 274, 282–284, 320, 321, 387, 397–404, 456, 465, 466, 583, 635.

²⁰ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 159, 161, 162, 167, 171–173, 230, 234–246, 249, 250, 254–260, 271, 272, 275, 279, 281, 285–290, 322, 390, 425, 441, 443, 445, 464, 479, 480, 697, 752, 769; Knjiga pogrešanih, 1 vpis za pogrešanega v juniju 1944.

momor.²¹ **Avgusta** so se žrtve zopet nekoliko povečale, saj je umrlo 53 pripadnikov SD, od teh 29 iz vrst bataljonov. Zaradi bojev jih je umrlo 39, 8 domobrancev iz 3. in 4. čete je zaradi letalskega napada umrlo 26. 8. v Borovnici, še 1 pa naslednji dan v bolnišnici. 4 pripadniki SD so umrli zaradi nesreč, 1 pa je podlegel pljučnici. Žrtve si sledijo takole: 5. avg (1 iz 25. č.), 6. avg (1 iz 34. č.), 9. avg (po 1 iz 1. in 32. č.), 10. avg (po 1 iz 21. in 114. č.), 12. avg (po 1 iz 28. in 54. č.), 14. avg (po 1 iz 32. in 36. č.), 15. avg (1 iz 21. č.), 21. avg (po 1 iz 32. in 39. č.), 22. avg (2 iz 28. č., po 1 iz 36., 38., 46., 71. in 1. del. č.), 23. avg (po 1 iz 15., 37. č. in 1. žel. voda), 24. avg (1 iz 35. č.), 25. avg (1 iz 28. č.), 26. avg (7 iz 4. č., po 1 iz 3. in 115. č.), 27. avg (3 iz 4. tč., po 2 iz 16., 28., 31. in 1. tč., po 1 iz 4., 32. in 34. č.), 28. avg (1 iz 16. č.), 29. avg (po 1 iz 17. in 28. č.), 30. avg (po 1 iz 32. in 47. č.). 8 pripadnikov je umrlo v bolnicah.²² **Septembra** sledi opazen padec žrtev, saj je umrlo 20 domobrancev, pa še to le 13 v spopadih s partizani; 3 so umrli zaradi letalskega napada v Borovnici, 2 zaradi nesreče z orožjem, 1 je podlegel tuberkulozi, 1 pa je storil samomor. Žrtve si sledijo takole: 1. sep (1 iz neznane čete), 5. sep (po 1 iz 32. in 34. č.), 6. sep (1 iz 47. č.), 10. sep (1 iz 39. č.), 15. sep (1 iz 29. č.), 16. sep (1 iz 39. č.), 17. sep (po 1 iz 54. in 56. č.), 21. sep (po 1 iz 62. in 114. č.), 23. sep (1 iz 32. č.), 24. sep (po 1 iz 41. in 54. č.), 26. sep (po 1 iz 3., 4. in 72. č.), 27. sep (po 1 iz 3. in 40. č.), 30. sep (1 iz 25. č.). 3 pripadniki so umrli v bolnišnicah.²³ **Oktober** je umrlo 39 domobrancev, 3 pa so bili pogrešani. Iz I. bataljona je padlo 10 pripadnikov, od teh 6 v Zaplazu pri Čatežu 15. 10., iz čet IV. bataljona pa je padlo skupno 7 domobrancev. Žrtve si sledijo takole: 1. okt (1 verjetno iz 24. č.), 7. okt (1 iz 46. č.), 8. okt (1 iz 22. č.), 9. okt (1 iz 31. č.), 10. okt (po 1 iz 6. in 111. č.), 11. okt (po 1 iz 11., 56., 71. in 114. č.), 13. okt (1 iz 16. č.), 14. okt (1 iz 22. č.), 15. okt (po 3 iz 28. in 71. č., po 1 iz 15., 27., 31. in 32. č.), 16. okt (po 1 iz 15. in 34. č.), 17. okt (po 1 iz 47. in 61. č.), 18. okt (1 iz 61. č.), 19. okt (po 1 iz 25. in 61. č.), 20. okt (po 1 iz 21. in 115. č.), 21. okt (1 iz 32. č.), 24. okt (1 iz 20. č.), 25. okt (po 1 iz 15. in 32. č.), 28. okt (1 iz 71. č.), 29. okt (po 1 iz 31. in 71. č.), 31. okt (1 iz 31. č.). Pogrešani: 5. okt (1 iz 39. č.), 31. okt (2 iz 114. č.). Zaradi bojev je umrlo 36 pripadnikov, 2 zaradi nesreče, 1 je podlegel tifusu. V bolnišnicah je skupno umrlo 6 pripadnikov.²⁴ **Novembra** so se žrtve zopet povečale, predvsem na račun spodletele operacije v Beli krajini. Skupaj je v tem mesecu padlo 56 domobrancev. Kar 38 jih je padlo ob vdoru v Belo krajino, po veliki večini so to bili pripadniki bataljonov, ki so se celo pomotoma spopadli med seboj. Poleg tega so iz te akcije še maja 1945 pogrešali 10 domobrancev, od teh 9 iz IV. bataljona. Žrtve si

²¹ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 247, 248, 251, 252, 276, 277, 280, 291–307, 310, 311, 315–318, 407, 422, 495.

²² NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 308, 309, 312–314, 319, 323–341, 343–349, 351–360, 362–364, 384, 386, 393, 408, 409, 442, 492, 554.

²³ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 342, 350, 361, 366, 369, 377–379, 383, 385, 391, 392, 394–396, 427–429, 444, 731.

²⁴ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 410–421, 423, 424, 426, 430, 434, 438, 447–451, 455, 459–463, 467–469, 476–478, 485, 493, 494, 795; Knjiga pogrešanih, 3 vpisi za pogrešane v oktobru 1944.

sledijo takole: 2. nov (1 iz 28. č.), 4. nov (2 iz 25. č.), 6. nov (1 iz 32. č.), 7. nov (po 1 iz 15. in 32. č.), 8. nov (1 iz 4. tč.), 10. nov (1 iz 48. č.), 11. nov (1 iz 45. č.), 12. nov. (1 iz 31. č.), 13. nov (po 1 iz 25. in 56. č.), 14. nov (6 iz 16. č., 4 iz 17. č., 3 iz 1. tč., 2 iz pion. č.,²⁵ po 1 iz 31., 38., 39., 40., 47. in 48. č.), 15. nov (8 iz 47. č, 2 iz 34. č., po 1 iz 28. in 38. č.), 16. nov (2 iz 39. č., po 1 iz 47. č. in 1. tč.), 18. nov (1 iz 36. č.), 19. nov (2 iz 61. č.), 20. nov (1 iz 61. č.), 28. nov (1 iz 114. č.), 29. nov (1 iz 62. č.), 30. nov (1 iz 34. č.). 30. nov je v bolnišnici umrl tudi 1 domnevni pripadnik gorenjskih domobrancev. Pogrešani: 14. nov (po 2 iz 32. č. in 4. tč.), 15. nov (3 iz 39. č., 2 iz 4. tč., 1 iz 38. č.). 50 pripadnikov je umrlo zaradi bojev, 4 zaradi letalskih napadov, 2 zaradi nesreče z orožjem. V bolnicah je skupno umrlo 10 pripadnikov.²⁶ **Decembra** je SD imelo 24 umrlih in 3 pogrešane. 15 padlih je bilo iz bataljonov, od tega 9 iz IV. bataljona, med njimi tudi poveljnik Meničanin. Žrtve si sledijo takole: 4. dec (po 1 iz 28. in 55. č.), 7. dec (1 iz 54. č.), 8. dec (1 iz 29. č.), 9. dec (poveljnik IV. btl, 1 iz 32. č.), 10. dec (1 iz 61. č.), 13. dec (2 iz 31. č., po 1 iz 32. in 40. č.), 14. dec (1 iz 4. tč.), 15. dec (1 iz 54. č.), 17. dec (po 1 iz 114. č. in 4. tč.), 19. dec (2 iz 39. č.), 22. dec (1 iz 20. del. č.), 24. dec (1 iz 114. č.), 26. dec (1 iz 36. č.), 27. dec (po 1 iz 55. in 71. č.), 29. dec (1 iz 2. šol. č.), 31. dec (1 iz 17. č.). Pogrešani: 3. dec (2 iz 51. č.), 13. dec (1 iz 34. č.). 22 pripadnikov je umrlo zaradi bojev, 2 pa zaradi nesreče. 8 pripadnikov je umrlo v bolnišnicah.²⁷ V povprečju je leta 1944 umrlo 40 domobrancev na mesec, če upoštevamo pogrešane, pa 41.

Leto 1945

Leta 1945 je umrlo 158 domobrancev, kar predstavlja 19,9% vseh žrtev, 8 oseb pa je bilo pogrešanih. **Januarju** je umrlo 53 pripadnikov SD, 2 sta bila pogrešana. Najbolj so izgube prizadele IV. bataljon, saj je samo v Velikem Lipju 21. 1. imel 22 mrtvih in 1 pogrešanega. 5 mrtvih je imel tudi V. bataljon pri Vinkovem vrhu 7. januarja. Žrtve si sledijo takole: 1. jan (1 iz 4. tč.), 3. jan (1 iz 15. č.), 4. jan (2 iz 61. č., po 1 iz 22. in 52. č.), 5. jan (1 iz 31. č.), 6. jan (1 iz 34. č.), 7. jan (po 2 iz 29. in 114. č., 1 iz 39. č.), 8. jan (1 iz 29. č.), 9. jan (1 iz 62. č.), 15. jan (1 iz 20. č.), 19. jan (po 1 iz 34. in 56. č.), 21. jan (15 iz 4. tč, 4 iz 31. č., 2 iz 39. č., po 1 iz 32., 38. č. in voda proti-oklepni topov (dalje P.O.T. vod), 22. jan (2 iz 28. č.), 23. jan (po 1 iz 34. in 62. č.), 26. jan (po 1 iz 52. č. in 2. šol. č.), 27. jan (1 iz 1. č.), 29. jan (po 1 iz 35. in 71. č.), 30. jan (po 1 iz 2. in 34. č.). Pogrešana: 21. jan (1 iz 31. č.), 22. jan (1 iz 71. č.). 50 pripadnikov je umrlo zaradi bojev, 2 zaradi

²⁵ Pravzaprav sta bila to pionirja iz II. bataljona SD in sta bila dodeljena v 2. tč.

²⁶ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 433, 452–454, 457, 458, 472–475, 482, 486, 487, 489–491, 496–513, 515–517, 519–526, 529–531, 540–542, 589, 727, 735–738; Knjiga pogrešanih, 10 vpisov za pogrešane v novembru 1944.

²⁷ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 514, 527, 528, 535, 536, 543–547, 549–553, 563, 564, 570, 572, 573, 575, 602, 632, 643; Knjiga pogrešanih, 3 vpisi za pogrešane v decembru 1944.

bolezenskih vzrokov, 1 pa zaradi nesreče z mino. 8 pripadnikov je umrlo v bolnišnicah.²⁸ **Februarja** je umrlo 40 domobrancev, od teh 25 zaradi bojov, 11 zaradi letalskih napadov (2 ob napadu na bolniški avto 28. februarja na Rudniku), 3 zaradi nesreč, 1 pa je umrl zaradi vnetja srčnih zaklopk. Največ žrtev je imel V. bataljon in sicer skupno 11 mrtvih. Žrtve si sledijo takole: 1. feb (2 iz 53. č., 1 iz 114. č.), 2. feb (1 iz 2. č.), 3. feb (1 iz 12. č.), 4. feb (3 iz pion. č.), 5. feb (2 iz 25. č., 1 iz 51. č.), 7. feb (3 iz 114. č.), 12. feb (1 iz 42. č.), 13. feb (2 iz 28. č., 1 iz 16. č.), 14. feb (2 iz 1. voda žel. bat, 1 iz rekonvalescentne č., 1 iz Z.O.N.M.), 15. feb (po 1 iz 38. č. in 1. vod žel. bat), 16. feb (1 iz 16. č.), 19. feb (po 1 iz 41. č. in 6. tč.), 20. feb (1 iz 114. č.), 21. feb (po 2 iz 25. in 114. č., po 1 iz 7. in 35. č.), 24. feb (1 iz 40. č.), 25. feb (2 iz pion. č.), 28. feb (2 iz 16. č., 1 iz 31. č.). 7 pripadnikov je umrlo v bolnišnicah.²⁹ **Marca** je umrlo 22 domobrancev, 4 pa so bili pogrešani. Med padlimi je bil tudi poveljnik 52. čete, dve tretjini padlih pa so predstavljali pripadniki bataljonov. Žrtve si sledijo takole: 1. mar (po 1 iz 28. č. in 3. voda žel. bat.), 3. mar (1 iz 31. č.), 8. mar (po 1 iz 16. in 48. č.), 11. mar (po 1 iz 17., 38. č. in štabne č. Z.O.N.M.), 12. mar (2 iz 25. č., 1 iz 34. č.), 14. mar (1 iz 17. č.), 18. mar (1 iz 4. tč., 1 iz neznane čete), 19. mar (1 iz 34. č.), 21. mar (2 iz 52. č.), 26. mar (po 1 iz 52. in 114. č.), 27. mar (1 iz 32. č.), 29. mar (po 1 iz 21. in 44. č.). Pogrešani: 26. mar (1 iz 114. č.), 29. mar (3 iz 44. č.). 18 pripadnikov je umrlo zaradi bojov, 3 zaradi nesreč z orožjem, 1 pa je bil ubit po nalogu sodišča. 4 pripadniki so umrli v bolnišnicah.³⁰ **Aprila** je umrlo 43 domobrancev, 2 pa sta bila pogrešana. 16 jih je umrlo v bolnišnicah, še 2 pa med prevozom v bolnišnico v Ljubljani. Za 3 osebe ni naveden kraj smrti. Žrtve so se močno povzpele po začetku ofenzive 8. aprila, tako da med padlimi prevladujejo pripadniki bataljonov. Žrtve si sledijo takole: 1. apr (po 1 iz 27., 41., 46., 72. č. in čete za zvezo), 2. apr (po 1 iz 31. in 52. č.), 3. apr (3 iz 2. baterije, po 1 iz 20. in 62. č.), 5. apr (po 1 iz 25. č. in 3. tč.), 7. apr (1 iz 22. č.), 8. apr (1 iz 61. č.), 9. apr (po 1 iz 61. in 72. č.), 10. apr (1 iz 72. č.), 11. apr (1 iz pion. č.), 12. apr (2 iz 2. č. I. btl, po 1 iz 16. in 32. č.), 14. apr (1 iz 32. č.), 16. apr (2 iz 25. č.), 17. apr (1 iz 4. č.), 18. apr (2 iz 15. č., 1 iz 31. č.), 19. apr (1 iz 31. č.), 20. apr (1 iz 4. č.), 21. apr (1 iz 40. č.), 22. apr (2 iz 48. č., 1 iz 16. č.), 24. apr (1 iz 5. tč. 5. btl), 25. apr (po 1 iz 4. č. in 5. tč. 5. btl), 26. apr (1 iz 21. č.), 27. apr (1. iz 1. č.), 1 iz 39. č. brez točnega datuma smrti – pokopan 27. apr. Pogrešana: 1. apr (1 iz 19. č.), 9. apr (1 iz 61. č.). Zaradi bojov je umrlo 35 pripadnikov, 5 zaradi letalskih napadov, 3 pa zaradi bolezni.³¹

²⁸ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 558–561, 565–569, 574, 584–588, 590–592, 603, 605–626, 631, 633, 638, 640–642, 644, 645, 647, 648, 664, 710; Knjiga pogrešanih, 2 vpisa za pogrešana v januarju 1945.

²⁹ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 604, 627–630, 639, 649–651, 653, 657–663, 665–668, 696, 699, 700, 702–704, 706, 707, 711, 715–719, 739–743.

³⁰ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 705, 708, 713, 714, 720–723, 732–734, 745–750, 755, 768, 779, 787, 794; Knjiga pogrešanih, 4 vpisi za pogrešane v marcu 1945.

³¹ NŠAL, fond ŠAL/ŽA, t. e. 1, Mrliška knjiga I, zapisi pod zap. št. 709, 724–726, 728–730, 753, 754, 756–767, 770–778, 780–786, 788–793; Knjiga pogrešanih, 2 vpisa za pogrešana v aprilu 1945.

V povprečju je leta 1945 umrlo 40 domobrancev na mesec, ob upoštevanju pogrešanih pa 41.

Če primerjamo posamezna povprečja mesečnih izgub 1943–1945, lahko opazimo, da se število umrlih po teh podatkih ni bistveno spreminjalo, seveda pa so znotraj posameznega leta bila določena nihanja. Vseeno je treba poudariti, da številk približno 40 umrlih domobrancev v povprečju na mesec velja samo ob upoštevanju podatkov iz te mrliške knjige. Če upoštevamo trenutne podatke raziskave INZ, torej 1119 umrlih, in računamo povprečje padlih v 20 mesecih vojne, ko je obstajalo SD, dobimo številko 56 padlih na mesec.

Pregled izgub po enotah

V Mrliški knjigi I je vpisanih 792 pripadnikov SD, 2 pripadnika SNVZ in 1 pripadnik gorenjskih domobrancev. Za 771 oseb je natančno navedena enota, kateri je oseba pripadala, pri preostalih 21 pa ta podatek sicer manjka, vendar se na podlagi drugih podatkov vsaj za 13 domobrancev lahko ugotovi njihova enota. 12 izmed teh je namreč padlo v Grahovem konec novembra 1943, torej so pripadali bodisi Kremžarjevi četi v Grahovem bodisi Cerknški posadki, ki se je tudi znašla obkoljena v postojanki Grahovo. Za 1 pripadnika SD pa je navedeno, da sta ga prepoznala dva domobranca iz 24. čete, torej bi se lahko sodilo, da je bil njen pripadnik. Izmed preostale osmerice so 3 padli v boju, 2 sta umrla zaradi bolezni, 1 zaradi nesreče z mino, 1 je storil samomor, 1 pa so našli ustreljenega in odvrženega v Ljubljano.

Treba je poudariti, da so podatki podani glede na dejanske vpise v Mrliško knjigo I, pri tem pa ni upoštevano, da so se nekatere čete ob organizacijskih spremembah SD naknadno preimenovali, združevali (v celoti ali deloma) oziroma na novo ustanavljale. Tak primer velja za 3. četo, ki je bila hudo prizadeta v Kočevju ob koncu leta 1943, preostanek te čete je nato bil osnova za 27. četo v Grosuplju, vseeno pa je bila 3. četa ponovno vzpostavljena in je v drugi polovici leta 1944 tudi imela žrtve med letalskimi napadi v Borovnici.³² Izjema je le pri 33. četi, kjer je zaradi skorajda banalnega razloga (izguba žigov) prišlo do preštevilčenja čez noč, tako da je postala 56. četa.

Navedeni so podatki za čete, ki so utrpeli vsaj 5 mrtvih, ostale so omenjene. **Capudrova četa** je utrpela skupno največ žrtev, saj je v Velikih Laščah 3. decembra 1943 padlo 48 njenih pripadnikov, vključno z njenim poveljnikom poročnikom Capudrom, po katerem je četa dobila ime. **Kremžarjeva četa** je v Grahovem 24. novembra 1943 izgubila vsaj 19 svojih pripadnikov, vključno s poveljnikom poročnikom Kremžarjem. Dopuščamo možnost, da je k tej četi pripadal tudi kateri izmed že omenjene dvanajsterice domobrancev, kjer enota ni pripisana, naveden pa je datum in kraj smrti – preostali pa so pripadali Cerknški posadki, ki se je znašla

³² ARS, AS 1877, t. e. 15 (stara št. 32), mapa III, a. e. 99, dok. št. 18630; gl. tudi stanje v 3. četi na dan 28. 1. 1945. – ARS, AS 1877, t. e. 15 (stara št. 32), mapa III, a. e. 99, dok. št. 18612–18613.

obkoljena v Grahovem. Pripadnost tej enoti je pripisana le za njenega poveljnika. Skupno je po podatkih Mrliške knjige I v Grahovem padlo 32 domobrancev. **1. četa** je skupno utrpela 7 žrtev, vendar le 3 zaradi bojov, preostali so umrli zaradi bolezni ali nesreč. Prvi domobranec je umrl 11. novembra 1943, zadnji 27. aprila 1945, med umrlimi je bil tudi 1 nadporočnik. **2. četa** je imela 10 umrlih – 7 jih je umrlo v boju (vsi v letu 1943), ostali zaradi nesreč – zadnji 2. februarja 1945. **3. četa** je bila druga najbolj prizadeta četa, saj je utrpela skupno vsaj 34 žrtev, razen treh so vsi umrli v bojih s partizani. 30 jih umrlo že leta 1943, največ v Kočevju. Poleg tega je ta četa pogrešala še 13 svojih pripadnikov iz konca 1943, po vsej verjetnosti je torej umrlo 47 domobrancev te čete. **4. četa** je izgubila 25 svojih pripadnikov, 10 izmed njih je umrlo že v letu 1943. Kar 8 jih je umrlo ob letalskem napadu na Borovnico 26. avgusta 1944. Zadnji domobranec 4. čete je kot pripadnik »Rupnikovega« bataljona umrl zaradi tetanusa 20. aprila 1945 v bolnišnici v Ljubljani. Četa je imela tudi 1 pogrešanega iz kočevskih bojov leta 1943. **6. četa** je utrpela 8 žrtev, polovico na račun raznih nesreč. Prvi je umrl 8. decembra 1943, zadnji 10. oktobra 1944. **7. četa** je imela 20 umrlih, prav vsi so padli v boju ali umrli v bolnišnicah za posledicami ran. 14 jih je padlo ob napadu na Kočevje decembra 1943, zadnji pa je umrl 21. februarja 1945. V **15. četi** je umrlo 8 pripadnikov, prvi 23. avgusta 1944, zadnji 18. aprila 1945. **16. četa** je imela 17 mrtvih, od teh jih je 6 umrlo 14. novembra 1944 ob vpadu v Belo krajino. Prav vsi so umrli kot člani I. udarnega bataljona. Zadnji pripadnik je umrl v vojni bolnišnici v Ljubljani 22. aprila 1945. **17. četa** je kot del »Rupnikovega« bataljona utrpela 8 žrtev, razen enega so vsi padli v boju. Štirje so padli ob vpadu v Belo krajino novembra 1944, zadnji pripadnik je umrl 14. marca 1945 na Babnem polju. **21. četa** je imela 14 padlih v boju, prvi trije so padli 7. februarja 1944 v Iški vasi, zadnji pripadnik je umrl v vojni bolnici v Ljubljani 26. aprila 1945. V **22. četi** je umrlo 9 pripadnikov, prvi 18. aprila 1944, zadnja dva 12. aprila 1945. **24. četa** je zagotovo utrpela 11 žrtev, vsi so padli v boju. Prvi pripadnik je umrl 12. januarja 1944, zadnji 17. julija 1944. Domnevno pa je bil pripadnik te čete tudi domobranec, ki sta ga kot pokojnega prepoznala 2 pripadnika iz 24. čete. Umrl je 1. oktobra 1944. **25. četa** je izgubila 19 svojih pripadnikov – 10 leta 1944, 9 pa leta 1945. Leta 1945 sta v razmaku dobrih 2 mesecev padla 2 poročnika. **26. četa** je vseh 9 žrtev utrpela v zelo kratkem obdobju 3 mesecev med januarjem in aprilom 1944, od teh jih 5 padlo februarja 1944 v Zdenski vasi. V **27. četi** je umrlo 7 domobrancev, prvi 6. februarja 1944, zadnji 1. aprila 1945 ob letalskem napadu na Račno. **28. četa** je izgubila 23 domobrancev, prav vsi so umrli zaradi akcij partizanov, 22 jih je padlo kot pripadniki I. udarnega bataljona. 6 domobrancev je za posledicami ran umrlo v vojni bolnišnici v Ljubljani, 2 pa zaradi eksplozivnega paketa 27. avgusta 1944 v Stični. V **29. četi** je padlo 9 pripadnikov – prvi 18. marca 1944 v Ribnici, zadnji pa je 8. januarja 1945 umrl v ambulanti v Stični, najbrž zaradi ran, dobljenih dan prej na Vinkovem vrhu. V **31. četi** je umrlo 36 domobrancev, velika večina po tistem, ko je četa maja 1944 postala del IV. udarnega, t. i. »Meničaninovega« bataljona. Samo 6 jih je umrlo do dodelitve čete v bataljon, od teh so 3 padli na

Javorovici marca 1944 ob napadu na Cankarjevo brigado. Večje žrtve je četa imela v Mirni Peči maja 1944, ko je padlo 5 pripadnikov, 4 so umrli konec julija v bojih v Selah, nato pa še 4 januarja 1945 pri Velikem Lipju. Zadnji domobranec te čete je umrl 19. aprila 1945. Četa je tudi pogrešala 1 pripadnika. **32. četa** pa je bila tretja po kriteriju največ padlih, saj je umrlo skupno 36 njenih pripadnikov, vsi razen enega v boju. 28 domobrancev je umrlo po dodelitvi čete v IV. udarni bataljon, 8 od teh je padlo že junija 1944, zadnji pa je umrl 14. aprila 1945 v bolnišnici v Ljubljani. Poleg tega sta bila 2 domobranca pogrešana, torej je četa skupno utrpela 38 žrtev. V **33. oziroma 56. četi** je umrlo 33 domobrancev – 30 v boju, 2 zaradi nesreče, 1 pa je storil samomor. Kar 18 pripadnikov je padlo maja 1944 v bojih za Trebnje in Mirno Peč, zadnji pa 19. januarja 1945 na Mokrem polju. **34. četa** je imela 19 mrtvih, vsi razen 1 so padli v boju. Prvi je umrl 3. februarja 1944, zadnji pa 19. marca 1945. Med padlimi je bil tudi 1 poročnik. Četa je imela 1 pogrešanega. **35. četa** je izgubila 15 svojih pripadnikov, od teh jih je 9 padlo konec maja 1944 v Trzišču. V **36. četi** je od marca do decembra 1944 umrlo 5 pripadnikov – 3 zaradi bojev s partizani, 1 zaradi letalskega napada, 1 pa je utonil v Krki. **37. četa** je imela 5 umrlih domobrancev – 3 so umrli marca 1944 pri Trški gori. Zadnji je umrl 23. avgusta 1944 zaradi nesreče s kolesom. **38. četa** je izgubila 12 pripadnikov – 9 leta 1944, 3 pa v letu 1945. 3 domobranci so padli maja 1944 v bojih za Mirno Peč in Trebnje, 1 so takrat ustrelili kot dezerterja. Enega pripadnika je četa pogrešala. V **39. četi** je umrlo 14 domobrancev, velika večina po vključitvi čete v udarni bataljon. Prvi domobranec te čete je umrl 11. aprila 1944 v bolnišnici v Kandiji, zadnji neznanega dne na neznanem kraju – 27. aprila 1945 je bil pokopan na Orlovem vrhu v Ljubljani. Še 3 domobranci so bili pogrešani. **40. četa** je imela 11 padlih domobrancev – 3 so umrli v bojih za Trebelno sredi aprila 1944, še nadaljnji trije pa mesec pozneje v bojih za Trebnje in Mirno Peč. Zadnji je za posledicami ran umrl 27. aprila 1945 v Vojni bolnici v Ljubljani. **44. četa** je imela 3 padle in 3 pogrešane pripadnike, torej skupno najbrž 6 žrtev. 1 umrl in vsi 3 pogrešani so z dne 29. marec 1945, ko so pri Zadlogu nad Idrijo padli v partizansko zasedo. V **45. četi** je vseh 7 domobrancev umrlo v letu 1944, zadnji v bolnici 11. novembra. **47. četa** je utrpela največ žrtev izmed čet, ki so sestavljale II. udarni oz. »Rupnikov« bataljon – umrlo je 16 domobrancev, od teh 10 ob vdoru v Belo krajino novembra 1944. **48. četa** je imela 6 padlih, med njimi tudi 1 poročnika. 3 pripadniki so padli ob zadnji domobrantski ofenzivi aprila 1945. **51. četa** je imela 4 umrle in 2 pogrešana, torej skupno najbrž 6 žrtev. Prvi je padel 18. maja 1944, zadnji pa je umrl 5. februarja 1945 v bolnici v Kandiji. V **52. četi** je umrlo 9 domobrancev – trije maja 1944 v bojih za Zafaro pri Žužemberku, preostalih 6 pa leta 1945, med njimi je bil tudi poveljnik čete. **54. četa** je izgubila 9 pripadnikov in prav nobeden ni umrl na bojišču, temveč vsi v bolnišnicah; 6 jih je podleglo ranam iz bojev, 2 sta umrla po bolezni, 1 pa zaradi nesreče z orožjem. Tudi v **55. četi** je umrlo 9 domobrancev, vsi so padli v boju od maja do decembra 1944. Štirje so padli sredi maja 1944. V **61. četi** je umrlo 11 domobrancev – prvi 17. oktobra 1944, zadnji kot pripadnik 2. čete XII. bataljona 9. aprila 1945. Še 1 domobranec

je bil pogrešan. **62. četa** je imela 7 padlih, zadnji pripadnik je umrl v SS lazaretu v Ljubljani 3. aprila 1945. 11 pripadnikov **63. čete** je padlo v kratkem obdobju 3 mesecev v letu 1944, večina pa v bojih za Kriško vas konec junija. V **71. četi** je umrlo 13 domobrancev – vsi so padli v boju ali podlegli ranam. 12 jih je padlo po vključitvi čete v I. udarni bataljon marca 1944, 3 od teh 15. oktobra 1944 v Zaplazu pri Čatežu. Četa je pogrešala 1 pripadnika. **72. četa** je imela 15 padlih domobrancev – prvih 7 je padlo 22. aprila 1944 na Igu, kot zadnji pa je življenje izgubil poročnik in sicer 10. aprila 1945. **114. četa** je utrpela skupno 21 žrtev – vsi so padli v boju ali umrli za posledicami ran, razen enega, ki je bil žrtev letalskega napada v Žužemberku. 11 jih je padlo v letu 1944, 10 pa v letu 1945. Po 3 so umrli v bojih 7. februarja pri Sv. Primožu (Žužemberk) in 20. februarja 1945 pri Prevolah. Še 3 pripadniki so bili pogrešani. **Železniška baterija** je utrpela 13 žrtev – 7 iz 3. voda, 5 iz 1. voda in 1 iz 2. voda. Kar 6 domobrancev 3. voda je umrlo zaradi nesreče z minometom pri Grosuplju 17. maja 1944, 3 domobranci 1. voda pa so umrli zaradi letalskega napada na Rakek 14. februarja 1945. V **1. težki četi** je vseh 8 domobrancev umrlo v letu 1944, od teh štirje ob vdoru v Belo krajino sredi novembra 1944. **4. težka četa** je izgubila 23 svojih pripadnikov. Prvi 3 so padli 27. avgusta 1944 pri Sadinji vasi, zadnji pa je umrl zaradi nesreče z brzostrelko 18. marca 1945 v vojni bolnišnici v Ljubljani. Največ žrtev je četa imela 21. januarja 1945 pri Velikem Lipju, ko je padlo 15 domobrancev. Od vdora v Belo krajino novembra 1944 je pogrešala 5 svojih pripadnikov. **5. šolska četa** je utrpela 6 žrtev, od teh so štirje padli na Igu 22. aprila 1944. **Pionirska četa** je izgubila 15 svojih pripadnikov, pripomniti pa velja, da so bili določeni pionirji pravzaprav dodeljeni v druge enote (udarne bataljone). Na primer pionirja, ki sta padla ob vdoru v Belo krajino novembra 1944, sta bila del 2. težke čete II. udarnega bataljona – ta jih je v svojem poročilu tudi štel kot svoji žrtvi.³³ 11 pionirjev je padlo v boju, 3 zaradi letalskega napada, 1 pa je utonil v Krki. 1 pionir je bil tudi pogrešan. **Posadni vodi** so skupno izgubili 5 pripadnikov – 2 sta umrla iz **2. posadnega voda**, po 1 pa iz **4., 6. in 7. posadnega voda**. **20. četa** (delavska) je izgubila 5 pripadnikov – vsi so umrli v bolnicah. Po 4 umrle so imele **23. in 41. četa, 2. baterija** in skupina **Z.O.N.M.** Po 3 padle so imele **5., 11., 42., 46. in 115. četa**. Po 2 umrla so imele **8., 53. in 112. četa, Benedičičeva grupa, 1. bataljon, 2. TS vod in 2. težka četa**. Po 1 umrlega pa so imele **12., 18., 19., 43. in 111. četa, 3. težka četa, 6. težka četa, III. bojna skupina, IV. bataljon, bataljon M, četa za zvezo, 1. delavska četa, delovni odsek O.T., P.O.T. vod in rekonvalescentna četa**. Padel je tudi pomočnik poveljnika podčastniških tečajev. Prav tako je **19. četa** pogrešala 1 pripadnika, torej sta najbrž umrla 2 domobranci te čete.

³³ ARS, AS 1877, t. e. 35 (stara št. 64), mapa II, a. e. 354, dok. št. 32806.

Žrtve v domobrantskih udarnih bataljonih

Domobrantski bataljoni so sicer neformalno obstajali že jeseni 1943, nato pa se je njihov razvoj ustavil, saj jih nemški okupator ni dovolil. Po večjih porazih ob koncu leta 1943 in novem pritisku partizanskih enot na postojanke v letu 1944 se je zopet pojavila ideja o bataljonih, vendar kot udarnih in učinkovitih enotah, ki bi bile kos večjim partizanskim formacijam. Tako so 25. marca 1944 formirali iz 16., 28., in 71. čete prvi bataljon »Križ«, ki se je imenoval po poveljniku majorju Križu. Do konca junija 1944 je bataljon pridobil še 1. težko četo, na začetku februarja 1945 je bila 71. četa izločena iz enote, marca 1945 pa je v sestav bataljona prišla še 22. četa. 19. aprila 1945 je 28. četa nadomsetila 27. četa. S preureditvijo SD 16. maja 1944 na 4 cone (Nord, West, Mitte, Ost) je bilo določeno, da bo v vsaki coni formiran po 1 bataljon, poimenovali pa so jih po začetnicah vsake cone. Bataljon »N« ni bil dokončno formiran, zato je njegovo vlogo prevzel I. bataljon »Križ«, preostale bataljone pa so sestavili na novo iz 3 pehotnih čet in 1 težko-strojničnega voda, ki pa so ga julija dopolnili do te mere, da je postal težka četa. V bataljonu »W« se je sprva izmenjalo nekaj čet, nato pa je na začetku julija dobil dokončno podobo: bataljon so sestavljale 17., 47., 48. četa in 2. težka četa. Ker ga je od sredi junija vodil Vuk Rupnik, se ga je oprijelo ime »Rupnikov« bataljon. Konec februarja 1945 je v sestav bataljona prišla še 4. četa. Bataljon »M« so sestavljale 22., 24. in 63. četa, vendar je že sredi poletja prišlo do večjih sprememb – 24. četo je zamenjala 21. četa, 63. četo pa je zamenjala 15. četa, formirana je bila tudi 3. težka četa. Bataljon »O« je vodil Dušan Meničanin, zato se ga je oprijelo tudi ime »Meničaninov« bataljon. Sestavljale so ga 31., 32., 55. četa in 4. težka četa, vendar je bila 55. četa zaradi slabih rezultatov do avgusta zamenjana z 39. četo. Ta je bila iz bataljona izločena na začetku februarja 1945. Že 5. julija je prišlo do novega preimenovanja bataljonov, saj so oznake con zamenjali s številkami – »Križev« bataljon je postal I. bataljon, bataljoni »W«, »M« in »O« pa II., III. in IV. bataljon. 10. novembra 1944 je bil formiran prvi nemško-domobrantski mešani bataljon. Ker ga je vodil nemški častnik, je dobil po svojem poveljniku ime »Schmitz«, včasih pa je bil poimenovan tudi kot V. ali pa »alarmni« bataljon. Domobrantski del so sestavljale 25., 62. in 114. četa. 62. četo je kmalu zamenjala 29. četa, ki pa je bila februarja 1945 tudi izločena iz sestava bataljona.³⁴ 11. februarja 1945 je bil formiran še drugi mešani bataljon »Fiedler«, t. i. VI. bataljon. Domobrantski del so sestavili iz 34. in 52. čete, dodali so še 6. težko četo. Tudi I. in IV. bataljonu so bile pridodane nemške čete in nemški poveljniki, čemur je sledilo novo preimenovanje nekaterih bataljonov – I. bataljon je postal bataljon »Köhl«, IV. je postal bataljon »Lindner«, V. bataljon je 13. februarja postal »Gereis«, VI. pa je 15. februarja postal

³⁴ Križnar navaja, da naj bi bataljon imel tudi 5. težko četo. Domobrantski dokument z dne 24. februar 1945 o V. bataljonu, kjer so podrobno opisane razmere v bataljonu in kjer so navedene tudi vse čete, ne govori o težki četi. 5. težka četa je pozneje res obstajala, vendar je to bila nekdanja 2. težka četa v »Rupnikovem bataljonu«. – Križnar, Slovensko domobrantsvo, str. 279; ARS, AS 1877, t. e. 15 (stara št. 32), mapa III, a. e. 99, dok. št. 18604–18605).

bataljon »Kaspar«. Dne 28. marca 1945 so enote še zadnjič preštevilčili. Bataljon »Köhl« je postal I. bataljon, bataljon »Lindner« je postal II. bataljon, nekdanji II. bataljon (»Rupnikov«) je postal V. bataljon, III. bataljon je bil že 6. marca razformiran, bataljon »Gereis« je postal VI. ter bataljon »Kaspar« X. bataljon. Te oznake so ostale nato do konca vojne, velja pa še dodati, da je ob tem prišlo do preštevilčenja čet znotraj bataljonov z oznakami 1-3, oziroma v primeru več čet tudi več. Težke čete so dobile številko, ki jo je imel bataljon. 8. aprila 1945 pa je bil formiran še en »mešani« bataljon z oznako XII. bataljon, kjer sta domobranski del sestavljali 72. in 61. četa. SD je tako ob koncu vojne imelo 6 bataljonov, od teh je bil le V. bataljon (nekdanji II. oziroma »Rupnikov«) povsem slovenski, ostali bataljoni so imeli dodeljene nemške policiste, vodili pa so jih nemški častniki.³⁵

Podani so skupni podatki o umrlih pripadnikih za vsak posamezen bataljon in navedena struktura žrtev glede na vojaški čin. To niso dokončne številke vseh umrlih, saj so dejanske izgube bile nekoliko višje, prav tako pri tem pregledu niso upoštevane izgube nemških policistov, ki so bili del mešanih bataljonov.

Čete, ki so sestavljale **I. bataljon**, so v času udeležbe v bataljonu imele sledeče izgube: **16. četa** je imela 17 umrlih: 1 poročnika, 1 višjega narednika, 3 podnarednike in 12 domobrancev. **28. četa** je imela 22 umrlih: 1 nadporočnika, 3 višje narednike, 3 podnarednike, 1 kaplarja in 14 domobrancev. **71. četa** je imela 12 padlih in 1 pogrešanega domobranca. Med padlimi sta bila 2 kaplarja in 10 domobrancev. **1. težka četa** je izgubila 8 pripadnikov: 1 kaplarja, 6 domobrancev in 1 neznanega čina. V **22. četi** so po vključitvi v bataljon padli 3 domobranci. Četa pa v kratkem obdobju ni imela žrtev. Skupno je torej v I. bataljonu padlo 62 pripadnikov, 1 pa je bil pogrešan. Največ žrtev je bataljon imel avgusta 1944, in sicer skupno 13, od teh 6 zaradi eksplozivnega paketa v Stični, ko so partizani skušali ubiti poveljnika bataljona. **II. bataljon** oziroma »Rupnikov« bataljon je po teh podatkih utrpel 36 umrlih.³⁶ **17. četa** je izgubila 8 pripadnikov: 3 podnarednike in 5 domobrancev. **47. četa** je imela 16 umrlih: 1 podnarednika in 15 domobrancev. V **48. četi** je umrlo 6 pripadnikov: 1 poročnik, 1 podnarednik in 4 domobranci. V **2. težki četi** (vključno z 2. TS vodom) so padli 1 poročnik in 3 domobranci, v **4. četi** pa 2 domobranci. V sklopu **III. bataljona** je bilo krajši ali daljši čas kar 6 različnih čet, bataljon pa je bil v začetku marca 1945 razformiran. **15. četa** je imela 6 padlih domobrancev, **21. četa** pa 3. **22. četa** je imela 5 umrlih – 1 poročnika in 4 domobranci. V **24. četi** je padlo 6 pripadnikov – 1 podnarednik in 5 domobrancev. Največ žrtev je imela **63. četa** in sicer skupno 10 – padli so 1

³⁵ Križnar, Slovensko domobranstvo, str. 236–292; Tomaž Štut: Elitne enote na območju današnje Slovenije med drugo svetovno vojno: Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 2008, str. 93–94; Zbornik dokumentov in podatkov o NOV jugoslovanskih narodov, VI, knj. 18. Ljubljana 1995, dok. št. 92 in 115; Zbornik dokumentov in podatkov o NOV jugoslovanskih narodov, VI, knj. 19. Ljubljana 1997, dok. št. 46; ARS, AS 1877, t. e. 8 (stara št. 25), mapa VII, a. e. 70, dok. št. 14411.

³⁶ 2 pionirjev, ki sta v mrliški knjigi zavedena kot pripadnika pionirske čete, čeprav sta bila del 2. težke čete, nismo upoštevali. Bataljon bi tako imel najmanj 37 žrtev.

podnarednik in 9 domobrancev. Julija je padel tudi bataljonski zdravnik. **3. težka četa** po teh podatkih ni imela žrtev.³⁷ Skupno je torej umrlo 31 pripadnikov bataljona. **IV. bataljon** oziroma »Meničaninov« bataljon je imel daleč največ žrtev, saj je življenje izgubil 101 pripadnik tega bataljona, še 11 pa so jih čete pogrešale. Med padlimi je bil tudi stotnik Meničanin, ki je padel v začetku decembra 1944.³⁸ **31. četa** je izgubila 30 pripadnikov, vsi so padli v boju ali podlegli ranam v bolnišnicah. Med njimi so bili: 1 narednik, 4 podnaredniki, 2 kaplarja in 23 domobrancev; 1 domobranec je bil pogrešan. V **32. četi** je padlo 27 pripadnikov, 1 pa se je ponesrečil z brzostrelko. Med njimi so bili: 2 višja narednika, 1 narednik, 2 podnarednika in 23 domobrancev. 2 domobranca sta bila pogrešana. V **39. četi** je umrlo 12 pripadnikov, 3 domobranci pa so bili pogrešani. Med umrlimi so bili 1 podnarednik in 11 domobrancev. **55. četa** je v kratkem času izgubila 7 pripadnikov: 1 višjega narednika in 6 domobrancev. **4. težka četa** je imela 23 umrlih: 1 višjega narednika, 4 podnarednike, 1 pionirja in 17 domobrancev. Poleg tega je četa pogrešala še 5 domobrancev. **V. bataljon** je izgubil 29 pripadnikov, 1 je bil pogrešan. V **25. četi** je padlo 10 pripadnikov: 2 poročnika, 2 podnarednika in 6 domobrancev. V **29. četi** so umrli 4 pripadniki: 1 podnarednik in 3 domobranci. V **62. četi** sta padla 1 podnarednik in 1 domobranec. **114. četa** pa je izgubila 13 pripadnikov: 4 podnarednike, 1 kaplarja in 8 domobrancev. 1 domobranec je četa tudi pogrešala. **VI. bataljon** je imel 7 padlih. V **34. četi** sta padla 2 domobranci, v **52. četi** pa 3 domobranci in njen poveljnik, po činu nadporočnik. V **6. težki četi** je umrl 1 domobranec. Glede žrtev **XII. bataljona**, mrliška knjiga beleži 4 padle pripadnike – 2 domobranci iz **61. čete** ter 1 poročnika in 1 podnarednika iz **72. čete**. 1 domobranec 61. čete je bil tudi pogrešan.

Skupno so torej vsi bataljoni utrpeli vsaj 270 žrtev, še 14 pripadnikov pa je bilo pogrešanih. 257 pripadnikov je padlo v boju ali pa so umrli za posledicami ran v bolnišnicah, 7 pripadnikov je umrlo zaradi nesreč z orožjem, 4 zaradi letalskih napadov, 2 pa sta podlegla tetanusu. Navedeni podatki povsem jasno izkažejo napadalno usmerjenost bataljonov, saj je delež umrlih v bojnih občutno višji kot pri posadnih enotah, znaša pa kar 95,2%.³⁹ Od skupno 270 žrtev je v bolnicah zaradi različnih vzrokov umrlo 51 pripadnikov. Kot smo že omenili, glede števila žrtev najbolj izstopa IV. bataljon, v katerem je umrlo ali bilo pogrešanih 112 pripadnikov, kar predstavlja 40-odstotni delež znotraj vseh žrtev v bataljonih, oziroma 13,4-odstotni delež znotraj celotnih domobrantskih žrtev. Pri tem pa je treba opozoriti, da ta visoka številka ne pomeni slabše kakovosti tega bataljona, saj bi podrobnejša analiza delovanja bataljona pokazala hkrati tudi drugo plat – največjo angažiranost izmed vseh bataljonov ter velike partizanske izgube. Po številu izgub sledi I. bataljon, ki je imel 63 žrtev, medtem ko so bile žrtve II. bataljona (36 žrtev), III. bataljona (31 žrtev) in V. bataljona (30 žrtev) v absolutnem smislu

³⁷ O umrlem iz 3. TČ.

³⁸ O P.O.T. vodu.

³⁹ Posadne enote so od skupno 522 umrlih zaradi bojov izgubile 429 pripadnikov, kar predstavlja 82,2-odstotni delež.

primerljive. Vendar je treba dodati, da je bil III. bataljon na začetku marca 1945 razformiran, na splošno pa je ves čas obstoja veljal za najmanj aktiven bataljon. V. bataljon je bil ustanovljen sredi novembra 1944, torej je primerljivo število žrtev utrpel v pol krajšem času. Pri analizi mesečnih izgub je možno opaziti dokajšnja nihanja, saj so bile izgube v tesni povezavi s sodelovanjem bataljonov v večjih vojaških operacijah. Če izvzamemo marec in april leta 1944, ko je obstajal le I. bataljon »Križ« in so umrli 3 pripadniki tega bataljona, so poznejše mesečne izgube vseh bataljonov skupaj v povprečju znašale 23 umrlih. Najmanjše žrtve so bataljoni imeli septembra 1944, ko so po teh podatkih umrli le 4 pripadniki IV. bataljona in 1 iz II. bataljona, preostala dva bataljona naj nebi imela žrtev. Višek mesečnih izgub pa so bataljoni doživeli novembra, največ v času, ko je bila organizirana večja nemško-domobrantska ofenziva na območje Bele krajine. V celem mesecu je umrlo 40 pripadnikov bataljonov, 9 domobrancev IV. bataljona pa je bilo pogrešanih. Nekateri bataljoni po teh podatkih v določenih mesecih sploh niso imeli žrtev. Najbolj izstopa II. bataljon, saj naj bi bil brez mrtvih julija, januarja in septembra 1944 ter februarja 1945, poleg tega pa s po le 1 umrlim oktobra in decembra 1944. Dodamo še lahko, da podatki ne izkazujejo povečanja števila žrtev po formiranju petega in šestega bataljona. V tem obdobju izstopa le januar 1945, ko so žrtve petih bataljonov znašale skupaj 36 umrlih in 2 pogrešana, nato pa so bile naslednja 2 meseca žrtve celo podpovprečne – 19 in 16 umrlih ter 1 pogrešan. Ob novi ofenzivi sredi aprila je število žrtev zopet naraslo – skupno je bilo v celem mesecu 25 umrlih in 1 pogrešan, vendar pa se prav posebno za ta mesec zastavlja vprašanje, če so v mrliško knjigo dejansko uspeli vpisati vse žrtve tega meseca. Sklenemo lahko, da ne moremo govoriti o konstanti ali trendu, kar se tiče števila žrtev v bataljonih, temveč je bilo število v tesni povezavi z organiziranjem večjih ofenziv SD ali pa branjenja postojank, ko sta napade organizirali partizanski divizionji.

Tomaž Štut

SLOVENE HOME GUARD DEATH REGISTER

S u m m a r y

In his article the author presents the Slovene Home Guard death register, kept in the Archdiocese Archives in Ljubljana, and analyses its contents. The death register contains information about 792 casualties among the Slovene Home Guard, altogether representing (together with 39 missing Home Guard members, listed in the Book of the Missing) 74% of casualties among the Home Guard as currently determined by the Institute of Contemporary History research with regard to victims among Slovenians during World War II. The death register contains 12 different categories or sections, filled out in various manners. For the purpose of the analysis the author only took into account the most important categories. Certain units reported their losses very late, so these records are not strictly chronological. The death register is especially valuable because it also contains the information about 149 Home Guard members who died in the hospitals for various reasons. The author divided causes of death into several categories: killed in action, accidents, air raids, diseases, and other reasons (for example, suicide). The results of the chronological overview show that 156 Home Guard members died in 1943, 478 a year later, and 158 in 1945. The losses of the Slovene

Home Guard were most severe in December 1943, when 96 of its members died, while in May 1944 it suffered 82 casualties. The comparison of individual monthly losses between 1943 and 1945 showed that the information is completely comparable, and that on average 40 Home Guard members died each month. The results of the analysis also show that after the strike battalions were formed, most of the casualties were members of these battalions. The author analyses the casualties with regard to their adherence to the individual units, which is known for 784 people, and he only presents in more detail the units where at least five people were killed. The number of casualties was the highest in the so-called Capuder Company, which lost 48 of its members in Velike Lašče in the beginning of December 1943, while during its entire existence the 3rd Company had 47 people killed or missing. In the third part the author focuses on the Home Guard strike battalions. First he presents a brief chronological overview of the development of individual strike battalions, and then he provides a precise overview of the losses of each individual company in the various battalions, including the information about the victims' ranks. More than 95% of strike battalion members were killed in action or died in the hospitals as a result of their wounds. The IV. Battalion suffered the largest number of casualties, as 112 of its members were killed or missing, followed by the I. Battalion with 63 casualties. In the absolute sense the losses of the II., III., and V. Battalions were comparable, while the losses of the VI. and XII. Battalions were negligible due to their late formation. On average 23 strike battalion members died each month, but the number of casualties was very different from month to month, related closely to the organisation of larger offensives.